

Andrej Adamič nedvomno naredi vtis. S prijetnim belokranjskim naglasom vneto razlaga življenjske modrosti, ki jih, vsaj stereotipno, od »gradbenika« ne bi pričakovali. Da te zanj niso le teorija, je očitno na vsakem koraku. Tako tudi na tipično podeželski hiši, ki jo je zgradil za svojo družino. Od lastnika gradbenega podjetja Mirabilis, ki ima za sabo že petnajstletno pot na področju zidane gradnje, bi bržčas pričakovali cement in beton. A Andrej je uporabil les, slamo, ilovico in apno.

Tekst: **SABINA TOPOLOVEC**

Foto: **MARGITA ADAMIČ**

*** Kaj vas je napeljalo k temu, da ste začeli razmišljati o naravni gradnji?**

Vajeni smo, da si klasičen gradbenec zgradi mogočno zidano hišo, ki naj bi bila prisposoba za trajnost in največjo zdržljivost.

Ekološko gradnjo spremljam že od začetkov, z njo sem se seznanil že kot mlad fant, ki je pomagal očetu zidarju pri obnovi starejših, mnogokrat spomeniško zaščiteneh stavb. S

svojo takratno najstniško vnemo, pa tudi še pozneje, ko sem pridobil več izkušenj in izobrazbe, bi se bržčas tudi sam raje odločil za sodobnejše materiale in bolj industrijsko gradnjo. Mislim, da je bil obisk prvih eko vasi, ki jih je organiziral Domen Zupan, tisto, kar mi je dokončno odprlo oči. Takrat nam je pokazal dokumentarni film Stroh im Kopf, ki je z vsemi jasnimi podatki, ki jih je takrat potreboval moj razum, dokončno pometel z vsemi dvomi. Tisti hip se je v meni ponovno zbudilo vedenje, da je takšna oblika gradnje edina prava, če izpostavim zgolj zdravstveno neoporečnost, so pa tu seveda še mnogi drugi dejavniki.

*** Zdi se, da je naravna gradnja zadnja leta modna, saj se zanjo odlo-**

ča čedalje več ljudi, zlasti tistih, ki premorejo nekoliko več pod palcem. Za koliko je ta v resnici dražja od klasične gradnje?

Mislim, da ne gre toliko za modno muho, temveč v resnici za ozaveščenost ljudi. To je opaziti na več področjih in ekološka gradnja je le logično nadaljevanje. Če se ne želimo zastrupljati s konvencionalno hrano, kozmetiko, čistili in podobno, potem želimo ustvariti tudi bivalno okolje, ki bo za nas blagodejno. Naravna gradnja nikakor ni dražja od običajne, torej klasične (čeprav bi, resnici na ljubo, tako morali poimenovali ekološko gradnjo), tudi če jo v celoti prepustite mojstrom.

*** Ste lahko nekoliko bolj konkretni? Če bi vašo hišo sezidali iz ope-**

ke in uporabili povsem običajne materiale, za koliko odstotkov bi bila ta dražja oziroma cenejša od hiše iz naravnih materialov?

Če bi želeli doseči enako kakovost hiše s klasično obliko gradnje in običajnimi materiali, torej enako toplotno prevodnost, denimo, bi bila hiša dražja za približno petnajst odstotkov. Mislim, da zgornji mit izhaja predvsem iz dejstva, da ljudje primerjajo med sabo jabolka in hruške, če se izrazim po domače. Hiša iz običajnih zidakov je v prvi fazi res cenejša, pozabljajo pa, da potrebuje, če naj bo energetsko učinkovita, debel fasadni ovoj. Pri naši gradnji pa so slamnate bale, ki so neprimerno cenejše od zidakov, »zidak« in izolacija obenem.

Hiše Z VEČNO DUŠO

* **Mnogi sanjajo o leseni hiši in na trgu je precej različic. Ali gre pri vseh zares za povsem naravne materiale? Na kaj naj bomo pozorni, če si želimo zares živeti v sožitju z naravo?**

Nikakor, večinoma sploh ne gre za naravne materiale. Natančno spremljam ves trg, tako naravno kot tudi klasično gradnjo, in opažam veliko zavajanja. Kako bi lahko trdili, da je hiša s tanko leseno steno (npr. brunarica), ki je premazana z umetnimi barvami, naravna? Takšna hiša je običajno izolirana s kameno volno, ki potrebuje parno zaporo, kar pomeni, da sploh ne diha. Namesto ilovnatega ali apnenega ometa so velikokrat uporabljene kar mavčne plošče, ki so daleč od naravnih ometov. Če je hiša od zunaj (ali od znotraj) videti lesena, sploh ni rečeno, da gre za naravno gradnjo. Danes so lesene fasade modne, zato jih videmo tudi na klasičnih stavbah, v katerih ni niti trohice naravnih materialov.

Tudi skeletna gradnja sama po sebi ne pomeni, da imamo opravka z ekološko gradnjo. Običajno je lesen le skelet, izolacija in vse drugo pa je umetno. Najbližje povsem leseni je le v celoti masivna lesena gradnja, denimo lepljen les, kjer pa se je seveda treba odpovedati strupenim lepilom s formaldehidom, ki jih je v takšnih hišah na tone.

Posebej me žalosti, ker v zadnjih letih gradijo celo tako imenovane lesene vrtce, ki so zelo daleč od naravne gradnje. Ravno pri otrocih je neoporečnost uporabljenih materialov najpomembnejša. Če je uporabljen les za nosilni element, zakaj ne bi v naravnem duhu zgradbe dokončali in opremili do konca ter tako otrokom ponudili zdravega in varnega okolja? Kupci smo lahka tarča spretnih prodajalcev, če se v tematiko dodo-

»Posebej me žalosti, ker v zadnjih letih gradijo celo tako imenovane lesene vrtce, ki so zelo daleč od naravne gradnje. Prav pri otrocih je neoporečnost uporabljenih materialov najpomembnejša. Če je uporabljen les za nosilni element, zakaj ne bi v naravnem duhu zgradbe dokončali in opremili do konca ter tako otrokom ponudili zdravega in varnega okolja?«

bra ne poglobimo sami ali pa imamo srečo in naletimo na pravo osebo z izkušnjami. Gradnja hiše je življenjski projekt, ki se ga običajno lotimo le enkrat, zato se splača vložiti nekoliko več časa in energije. Obiščite lastnike ekoloških hiš, ti običajno radi delijo svoje izkušnje, saj so tudi sami morali skozi zapleten postopek za pridobivanje verodostojnih informacij. Ko boste prišli do dobrega mojstra ali podjetja, ste že dlje kakor na pol poti.

* **Kako pa je s trajnostjo takšne hiše? Med ljudmi vlada prepriča-**

nje, da nič ne omaja trdnosti in trajnosti betona, zato se večina še vedno najraje odloča zanj. Marsikdo tudi meni, da bo lesena hiša prej zagorela ali se ob prvem resnejšem potresu podrla?

Zgodovinski viri dokazujejo, da se lesene hiše uvrščajo med najstarejše zgradbe na svetu. Benetke, denimo, so začeli graditi na lesenih pilotih leta 500 in stojijo še danes. Armirani beton, za primerjavo, pa ima življenjsko dobo le do 100 let. Lesene hiše se tudi po potresni varnosti uvrščajo daleč pred zidane in

armiranobetonske, to potrjujejo testi tehniške univerze na Dunaju. Res je, da so stene zidanih hiš zgrajene iz negorljivih materialov, vendar so vse prepigosto izolirane z gorljivimi snovmi (stiropor), ki so potencialno huda požarna nevarnost. Za primerjavo, lesena stena, napolnjena s slamnatimi balami debeline 35 cm in ometana z ilovnatim ometom, se uvršča v požarni razred F90, kar pomeni, da ne zagori, če je izpostavljena temperaturi 1010 stopinj Celzija, uro in pol.

* **Sodobna gradnja, naj bo povsem klasična ali naravna, narekuje debel sloj izolacije. Tudi hiše, stare tri in več desetletij, lastniki v zadnjih letih pridno odevajo v debelejšo zunanjo odejo. Kako je z naravnimi izolacijskimi materiali, ali se ti lahko kosa-jo s klasičnimi, kakršen je stiropor?**

S klasičnimi materiali bi zelo težko, predvsem pa bi to bilo izjemno drago, dosegli izolativnost, ki jo dosežemo, denimo, s slamnatimi balami. Pri naši hiši smo les uporabili za konstrukcijo, to smo nato napolnili s slamnatimi balami in jih od zunaj ometali z apnenim, od znotraj pa z ilovnatim ometom. Skupna debelina naših sten tako znaša 51 cm in z njo dosegamo toplotno prevodnost 0,10 W/m²K. S takšnim standardom smo presegle kriterije, ki veljajo za pasivne hiše (toplotna prevodnost 0,14 W/m²K). Za primerjavo, danes je zelo modno uporabiti zidake dryfix in siporex pasiv, ki so zelo dragi in jim moramo, če želimo z njimi doseči toplotno prevodnost 0,10 W/m²K, dodati 26 cm izolacije. Tudi pri drugih vrstah zidakov je potreben debel sloj izolacije, vendar je toplotna prevodnost sten še vedno slabša kot pri balah slame. Številke morda ne pomenijo veliko, v praksi pa gre za izjemno velike razlike. Pri nas doma zakurimo peč po navadi ob šestih zvečer in le z nekaj poleni v kratkem

času dosežemo v hiši temperaturo 25 stopinj Celzija. Do jutra temperatura pade za največ 1 stopinjo. Pa ne gre le za to, uporaba vseh vrst sodobnih izolacij je potencialno toksična. Udeležujem se tudi izobraževanj, ki jih organizirajo trgovci in proizvajalci klasičnih materialov. Tam poslušam zgodbe o neškodljivosti, denimo, stiroporja. Res da je ta nameščen na zunanji strani hiše, vendar so vsi sloji znotraj hiše pred njim paroprepustni, zato ga mi v hiši seveda vdihavam. Ko to povem, dobim odgovor, da imajo materiali ustrezen certifikat. Spomnim se, da je tega imel tudi azbest, ki je ravno tako pred časom veljal za neškodljiv in dober material.

*** Kako pa je s končnim slojem fasade? Pri vas ste uporabili kar apno. Katero so še druge možnosti in kaj to pomeni za poznejše vzdrževanje?**

Apneni omet je povsem naraven, dodajate mu lahko tudi poljubne pigmente, če vam bela barva fasade ne ugaja. Seveda pa se lahko odločite tudi za leseno, kamnito, opečnato ali kombinacijo navedenih zunanjih slojev fasade. Med vsemi materiali je le lesena fasada tista, ki zahteva nekaj vzdrževanja, če ne želite, da les naravno posivi.

*** Vi ste naraven omet uporabili tudi v notranjosti hiše in večino sten obdali z ilovico. Zanimivo se mi zdi, da se to sploh ne opazi, še več, zdi se, kot da bi bili stene prepustili klasičnemu slikopleskarju?**

Res je, tako je želela moja žena, ki se je posvetila videzu notranjosti hiše. Zelo temeljito sem preučil možnosti na področju naravnih premazov in pigmentov, tako za stene kot za pohištvo, ki je v celoti masivno. Z oksidnimi barvami, ki smo jih našli na ilovnatih stenah, smo dosegli povsem enak videz, kot če bi uporabili klasične barve, le da te stene sedaj ne oddajajo strupenih hlapov. Hiša je z barvami resnično oživela, vsaka otroška soba je v barvi, ki jo je zanjo izbral otrok. Mizarju, ki je izdelal pohištvo, sem predal naravna olja in voske. Fronte na kuhinjskem pohištvi so povsem bele in gladke, a na njih ni ne laka ne običajnih barv, ki lesu onemogočajo dihanje. Kljub temu se enostavno obrišejo z vlažno krpo. Povedati želim, da eko gradnja ni nujno organskega videza, lahko je tudi moderna, če vam je takšen slog ljubiši.

*** Za naravno gradnjo je nedvomno treba imeti posebno znanje. Ali še obstajajo dedki, ki bi nam ga lahko predali? Predpostavljam, da se vi niste učili zgolj iz knjig?**

Neskončno sem hvaležen svojemu očetu, zidarstvenemu mojstru, ki je s tolikšno ljubeznijo in znanjem po starem obnavljal večinoma spomeniško zaščitene objekte. Seveda sem se veliko naučil na strokovnih delavnicah, eko sejmih doma in v tujini, tudi z ogledi drugih eko hiš,

redno spremljam vse, kar se dogaja na področju eko gradnje, v veliko pomoč mi je tudi literatura, internet, izmenjava izkušenj in znanja s podobno mislečimi mojstri.

*** Ste poleg svojega doma zgradili še kakšen drug objekt iz naravnih materialov? Koliko je povpraševanja po tej obliki gradnje?**

Seveda, nenehno gradimo ekološke objekte ali pa predelujemo že obstoječe stavbe. Tako smo, denimo, predelali hlev iz betonskih zidakov v naravno hišo. Lotili smo se tudi predelave svinjakov, iz njih smo z naravnimi ma-

»Lesena stena, napolnjena s slamnatimi balami, debelimi 35 cm, in ometana z ilovnatim ometom, se uvršča v požarni razred F90, kar pomeni, da ne zagori, če je izpostavljena temperaturi 1010 stopinj Celzija, uro in pol.«

teriali ustvarili enosobno stanovanje. Kličejo nas tudi lastniki zidanih hiš, ki si želijo naravne izolacije ter apnenih in glinenih ometov. Obnovili smo več spomeniško zaščiteneh objektov pod nadzorom Zavoda za varstvo kulturne dediščine, starih tudi več kot 500 let.

Če človek enkrat obiše dom, ki je zgrajen iz ekoloških materialov, preprosto začuti, da je bivanje v njem drugačno, veliko prijetnejše. Čedalje več ljudi se zaveda, da živijo v »bolnih« hišah, in iščejo izhod. Marsikdo je tudi naveličan duhamornih oblik, ki so pogosto povsem v neskladju tako z okoljem kot z lastnim čutenjem. Hiša iz naravnih materialov ima v resnici dušo, posebej če jo ustvarijo ljudje, ki svoj poklic ljubijo. V njej je le čista energija ljubezni in ne nezadovoljstvo premalo plačanih delavcev, ki morajo za malo denarja delati v pogosto povsem nečloveških razmerah. Namesto »frcanov čikov v malto« mi raje pobožamo ilovnato steno, ki jo izdelujemo, ali les, ki ga mažemo. Tako hiši podarimo večno dušo in pečat.

Daleč bolje je vedeti nekaj od vsega kakor vse o nečem.

Blaise Pascal

zarija

POMAGAJ SI SAM

Zaradi velikega povpraševanja po izvodih posebne izdaje POMAGAJ SI SAM, ki so izšle v preteklih dveh letih, vam omogočamo naročilo posameznih izvodov ali kompleta revij s **50-odstotnim popustom** in stroški poštnine.

Za naročilo pokličite ob delavnikih od 8. do 16. ure: **01/5880 363**, pišite na narocnine@media24.si, ali pošljite naročilnico v zaprti kuverti na naslov: Salomon d.o.o., Brnčičeva 31, 1231 Ljubljana Črnuče.

Naroči prejšnjo izdajo revije

NAROČAM izvode revije POMAGAJ SI SAM.

Izbral sem izvode številka: _____

Ime in priimek: _____

Ulica in hišna številka: _____

Poštna št. in kraj: _____

Telefonska številka: _____

Elektronski naslov: _____

Podpis: _____

S podpisom potrjujete, da se strinjate s pogoji naročila. Naročeno pošiljko vam bomo poslali po pošti z odkupno strošek poštnine, ki po ceniku Pošte Slovenije znaša 3,10 EUR, boste poravnali ob prevzemu pošiljke.